

לחם מן הים

על המזח עמדו שלושה אנשים והת-
זכחו על מזג האוויר. "אני מריח סערה",
התנבא אחד מהם, "העצמות שלי מבש-
רות דרומית-מערבית כמו שעוד לא היתה
לנו השנה".

"ביום כזה אין מה לצאת לים. צריכים
להדק את הקשרים וללכת הביתה לישון".
כולם הסכימו לדיעה זו, חוץ מאחד. היתה
זה צעיר שזוף, מרכיב משקפיים חסרי-
מיסגרת, ששיוו לו מראה של רופא או איש

חזית

שקטה

ד"ר בני וולקני חוקר את התא החי.
לעבודתו הנוכחית הגיע בני, בן ה-39,
כימעט במיקרה. הוא למד בירושלים ביו-
כימיה, והפתיע אנשי מדע רבים בארץ
ובעולם, כאשר גילה בשנתו האחרונה

עסקים. יותר מאשר דייג אשר 16 מתוך
31 שנות חייו עברו על הים. "אני מוכר
רח לצאת לאסוף את החכות", הכריז יצ-
חק גסטנר. כאשר הגיע יוסקה שותפו,
עלו השניים על הספינה האפורה. מבלי
לאבד רגע, שם כבר חיכו שני אנשי
הצוות הנוספים, הסירו את חבל המעגן
ויצאו לים הפתוח.

ד"ר בני וולקני

בשנים שעברו מאז עלה לראשונה על
סירת דייג התרגל יצחק לתלאות הים. עוד
בשנת 1945 פרצה דליקה בספינתו, חמי-
שה מיל מחוץ חאן יוניס. הספינה התפור-
צה ויצחק ושלושת חבריו נאלצו לשר-
חות ארבע שעות אל החוף. הוא קיבל 22
לירות פיזיוניים, ופנה לחפש עוד ספינה
אשר בה יצא לים. קשריו של יצחק עם
הדייג לא היו מיקריים. סיפורו הפרטי
וקורות הדייג העברי בים התיכון כימעט
זרים.

כאשר היה בן 16 עלה יצחק, שהגיע אר-
צה עם הוריו מפולין ב-1935, לעבוד כ-
נער מכונות על ציון, האונייה העברית
הראשונה. כאשר פרצה המלחמה, הוא אייר
גן חמישה חברים מזבולון, קיבל הלואה
של 20 לירות וקנה סירת משוטים ורשתות

כסטודנט, בשנת 1936, כי בים המלח גד-
לים, בניגוד לכל הדיעות שהיו רווחות
עד אז, ייצורים מיקרוסקופיים חד-תאיים.
בני וולקני החליט לפענח את סוד יציי-
רת הצבעים בטבע. הוא התכוון לעבודת
הדוקטורט שלו, וניסה למצוא מהו חומר-
המוצא המשמש לחידק מסויים ליצירת
הצבע הכחול. אלא כאשר גידל את החיי-
דק על קרקע-מזון מסוג מסויים, קיבל צבע
אשר במקום להיות כחול, היה חום-אדמ-
דם, כצבע מיץ-עגבניות. בראשו של בני
הבריקה המחשבה: האם הצבע הזה אי-
נו דומה לצבע העיניים של הדרונופילה,

עמנאל הוא אחד מהטיפוסים הנדירים,
אשר לזמן אין כל שליטה עליהם. הוא
הסכים לצרף אותי לסיוורו בנגב, בתנאי
אחד: שלא אתלוה אליו כתייר, אלא
אעזור לו בעבודתו. הסכמתי ברצון.
הפעם הוטל עלינו לסקור את פני ה-
מים של ואדי-שבע העליון, מורחית ל-
באר-שבע, ושלו מעיינות איזור ים-המלח:
עיר-גדי, עריגה, אוס-בארק. כן הוטל
עלינו לקחת משם דוגמאות מים לבדיקה
כימית. הג'יפ שלנו היה מוכר היטב באי-
זור זה. איש אינו מעריך את המים יותר
מהבדווי. עמנאל ואנשיו ידועים שם ב-

שמעו,

רוח, מים!

את עבודתו הגדיר עמנאל רבינוביץ
במילים: "עבודתנו אינה פשוטה, אך רבת
אחריות וחשיבות. אנו מודדים את פני
המים של הבארות, את תפוקת המעיינות
ואת נפח מיי-הגשמים הזורמים בוואדיות..."

שאיפה

למקור

"עשרים שנה התדפקתי על דלתות התי-
אטרונים ולא מצאתי פתח. את תימניה -
קבעו האנשים שפנית אליהם - ולתימניה
אפשר למסור תפקידי-אופי זעירים. אין על
הכמת העברית מקום לתימניה. כי אין

בלי גבול

היים צור הגיע לגבול הצפון לראשונה
לפני 16 שנה, בהיותו בן 15. הוא עלה
ארצה עם קבוצה של עליית הנוער מגר-
מניה ונשלח לתל-חי. משם היתה הדרך
למנה קצרה. ספק אם אפשר למצוא משק
אחר בארץ שיוכר יותר את אגדת-הפאר
של ישו-בי-הגבול. כי מנה אינה סתם
קיבוץ יושב על גבול הלבנון, מנה
היא שם דבר בתולדות היישוב.
העלייה לפיסגה הסילעית שבהרי נפ-

דייג. משך חצי שנה דגו הנערים במימי
הירקון ולאורך החוף עד הרצליה. הם עב-
דו בלילות, כי ביום למדו.
כאשר ניבנתה ספינת הדייג הראשונה
בארץ, ב-1940, נמנה יצחק על ציוותה.
הם יצאו לדוג לאורך החוף כאשר בעל
המיקצוץ היחיד הוא דייג מצרי שתומ-
עין. בזמן ההוא הקיף ציי-הדייגים העברי
שלוש ספינות בלבד. יצחק עבר לדור, ו-
ספינת הדייג הגדולה ביותר בארץ, ובהת-
קרב הקיף, כאשר חופי הארץ מידלדלים
ממזון מושך דגים, היו יוצאים לחופי תור-
כיה. באחת ההפלגות ירו התורכים, שלא
ראו בעין יפה את ההתחרות הישראלית,
על הספינה.

יהודה גבאי

זכובה-הפירות הזעיר? משך שנים ניסו ה-
חוקרים לפענח את התהוות הצבע הזה.
בני ערך ניסיונות והגיע למסקנה: גם ה-
חידק וגם הזכוב מייצרים את הצבע ב-
אותו אופן.
אם קיים תהליך זהה בחידק ובזכוב,
פירוש הדבר שיתכן כי התהליך קיים ב-
בעלי-חי אחרים. ואמנם, הוא מצא כי גם
רקמות שונות של החולדה מסוגלות
לייצר צבע דומה. משם לגילוי התהליך
בגוף האדם - המרחק אינו גדול.

דוב איתן

כרת דויד את כנף מעילו של שאול. בדי-
קת מעיינות המים המתוקים של אוס-
בארק הבטיחה את אספקת-המים למחנה-
סדום; ובדיקת ההרכב הכימי של מעיי-
נות הגופרית באוס-בארק, הולידה תוכ-
ניות גדולות לניצולם בשוק-התרופות. כל
זה נעשה על-ידי גיפ קטן, מרופט ומאר-
בן, המצליח לעבור בדרך לא דרך, ועל-
ידי ארבעה צעירים שאהבו את השמש
והחרת, את האופקים הרחבים של הנגב,
ואת ריחם המריר של שיחי הערבה.

עמנאל פרת

פיס. כולם עקבו בנשימה עצורה אחרי
מחוזות-הרועים וריקודי-המזרח שהוצגו לפי
ניהם. שרה לוי-תנאי מצאה את יעודה.
היא הביאה לארץ השמש הלוהטת את
תרבות השמש הלוהטת, תרבות היורדת
למקורות, חודרת לנשמת, ולא רק מבד-
רת את החושים. משם היתה הדרך ברור
רה. להקת ענבל הופיעה בכפרים, נתנה
הצגות בכורה בערים, משכה הערצה ובי-
קורת.

אורי סלע

לא מחומר זה קורצו אנשי מנה. מיל-
חמתם רק החלה. הם קיבלו אדמות בעמק
המשוחרר, חפרו בריכות-דגים והכשירו את
מורדות ההר מסביב לביתם. "התיים כאן
קשים מאד. כל דבר עולה לנו במאמצים
ובהוצאות עצומות. אבל אין להירתע. מוכ-
רחים להמשיך בדרכנו." כשמילים אלו
יוצאות מפי נער בן 18 אלה דברי חלור
ציוות רומנטית. כשהן יוצאות מפי חיים
צור, גבר שעבר את השלושים - זוהי
גבורה של פלדה שבנפש.

אורי דן

כינוי "רופאי המים", ושואלים אותו מתי
ירד גשם, ומתי תיבש באר זו או אחרת.

אומרים שגור-העדן הינו יפה. מעולם לא
הייתי שם. אבל אני יכול לומר שהדרך
המוליכה אל ים-הלוחות הינה נהדרת. עמנו
אל אוהב לספר על ביקורו הראשון בווא-
די, בלוויית עוזר, ושני בדווים ושני גמ-
לים עמוסים ברזל מולו לקמת סכרי-
ניסיון קטנים. העמל היה מפרך, אך פריו
היה ממוק. המדידות שגששו על-ידי עמנו
אל בעריגה (כיום: נחל ערוגות) וסדייר,
איפשרו לישוב של גח"ל לקום במקום בו

שרה לוי-תנאי העירה וחיפשה דרך להתי-
בטא, והחליטה להקים להקה של תי-
מנים. פירסמה מודעה ועם מעט תלמידים
לא חשה עוד בודדה. אש היצירה התי-
לקחה גם בתלמידים. כעבור שנה החלי-
טה להופיע בציבור. היא פנתה להסתר-
רות, ביקשה עזרה וקיבלה תשלום ועום,
אך קבוע, לאנשי הלהקה.

בשנת 1 במאי, כיפו, הופיעו הבחור
רים והבחורות של שרה. מן הצליל הרא-
שון היה ברור כי על במת העפר שרו
וקיפצו דמויות שידעו לגעת בנשמת הצור

המצור גבר, ובאה המלחמה. באחד הל-
לות הופיעה פלוגה מתוגברת של אנשי
משקים, פלמ"חאים ומתנדבים מטבריה. הם
באו לפנות את הילדים בנתיב איום, על
כתפיהם, כאשר התנוקות מונחים בתי-
בות מרופדות של תנובה.

הערבים תפסו מישלטים מסביב. טור
משוריי, שניסה לפרוץ למקום, כימעט
והושמד. בית-הקברות במקום הלך וגדל.
לבסוף בא הניצחון. אנשי המשק שהפכו
עכברי-חיות יצאו מחפירותיהם והתבוננו
מסביבם, המשק שלהם פיגר אחרי אחרים.
הציעו להם למסור את המקום לצבא. אולם

תדקלמי - על כמה עברית - את פושי-
קין ושיקספיר? "אולם שרה לוי-תנאי
לא רצתה לדקלם את פושקין ושיקספיר.
היא רצתה לשחק, ליצור, לבטא את ה-
סערה שהתחוללה בנפשה של צעירה תי-
מנית. היא יצאה ללמד בקיבוצים. היא
לקחה ילדים ולמדה אותם שיר ומחול.
ניהלה עצרות, כינוסים, נשפים וחגיגות.
ידה היתה בכל. "שרה לוי משוגעת." אמר
רו עליה אנשי הקיבוץ. "אבל היא עושה
חגיגה אחת וסולחים לה את הכל."
אחרי ששנות עבודה בקיבוץ חזרה

תלי היתה קפיצה גדולה בחיי ההתייש-
בות בארץ. בפעם הראשונה דובר על ה-
אחיות ולא רק על יישוב. מן הרגע הרא-
שון היה ברור שאי אפשר לחשוב על משק
ושדות במנה, כפי שמקובל בנקודות
אחרות. האדמה סלעית, מקורות מים אין,
והאקלים קשה ובלתי מוכר. את מי ה-
שתיה הובילו בעלות מעבר לגבול ואילו
את מצרכיהם היו מובלים על פרדות ב-
שביל עקלקל מכפר גלעדי.
בפברואר 1948 החל המצור. שיירה ש-
יצאה למקום הותקפה וחסלה. שיירה שנייה
נסוגה. מטוסי פרימוס החלו להצניח לחם.

אורי דן, אורי סלע, עמנאל פרת, דוב איתן, יהודה גבאי, פיריבי קשת, אורי דן

שלום כהן, הציג בכתבתו "שורשים ב-
אדמה הטובה" את דיוקנו של החקלאי
דניאל ביאר ממושב מסמיה, יליד תורכיה.
כתבים אחרים, שלא השתתפו במיבצע
מיוחד זה של המערכת: משה בן-אפי-
רים, ניצה גב, לילי גלילי, רותי ורד,
אוסקר טאבור, עמוס קינן ובובי זהבי,
המוכר כיום בשם אליהו זהבי, סופר הארץ
בסקנדינביה.

יליד קיבוץ, איש חיליה-הנדסה, העוסק ב-
פריצת דרכים בנגב הרחוק. גם ראש
המינהלה באותם ימים, שלמה הררי,
המכהן כיום כפרופסור לפסיכולוגיה ב-
אחת מהמיכללות בארצות-הברית, פירסם
כתבה תחת הכותרת, "סתם פקיד", שתי-
ארה את דיוקנו של שלמה המדי לוי,
פקיד אדיב ויעיל, שהיה שונה ממרבית
הפקידים של אותם ימים. ראש המערכת,

משמש כיום ככתב-בכיר ב-
מערב, לענייני ביטחון וצבא.
כתבים נוספים, שפירסמו מפרי עטם
בגיליון הציג זה של העולם הזה היו:
יחיאל בשן, שכתבתו, "על כנפי נערים"
עסקה בקדחת הדאונים של הקלוב ל-
תעופה בישראל; ישעיהו לביא, כיום
עורך-דן, הביא בכתבתו, "אל לב המיד-
בר" מעט מעולמו של אבנר רוזנפלד,